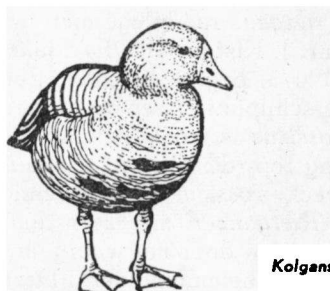

GANZEN

IN Z.W. NEDERLAND

door Jules Phillippona

Kolgan

Dit jaar bezocht ik verschillende malen gebieden waar ganzen overwinteren en op doortrek verblijven. Een drietal soorten werd in vrij behoorlijke aantallen waargenomen, nl. *rietgans*, *kolgans* en *grauwe gans*. Een vierde soort, de *rotgans*, die niet nader zal worden behandeld, werd in matige aantallen gezien in de Zandkreek tussen Noord- en Zuid-Beveland. Op deze tochten werd ik enkele malen vergezeld door Theo Mulder. Hoewel verscheidene keren honderden ganzen tegelijk werden waargenomen, moeten de aantallen vogels aanzienlijk geringer zijn geweest, dan in de winter van 1955/1956. Gezien de wel sterk verschillende weerstgesteldheid is dit alleszins verklaarbaar. Vaak werden in de bezochte gebieden ter plaatse informatie ingewonnen bij bewoners. Opvallend was het, dat de meeste ondervraagden wel het een en ander over de ganzen hadden te vertellen. Een enkele maal konden we op een dergelijke aanwijzing zelfs grote troepen ganzen op het spoor komen, die we anders waarschijnlijk niet hadden ontdekt.

Een korte behandeling der soorten volgt nu.

RIETGANS

In klein aantal werd deze soort waargenomen op de Hoeksewaard, in de Biesbos en ten westen van het dorp Moerdijk. Grotere aantallen bevonden zich op Zuid-Beveland. Hier werden een aantal kleinere groepjes vliegend waargenomen, terwijl een paar groepen van 50—

150 stuks op akkers in de Wilhelminapolder werd aangetroffen.

Subspecies konden niet worden onderscheiden, tengevolge van minder gunstige weersomstandigheden, die het zicht ongunstig beïnvloedden. Voor de vormen van de *rietgans* raadplege men het artikel van mr. J. Kist in ARDEA, jaargang 44, afl. 1/3, pag. 188—206. Een belangrijk verschilpunt tussen de vormen *fabalis* en *rossicus* is, zoals bekend, de kleurverdeling op de snavel. *Fabalis* heeft daar veel, *rossicus* zeer weinig oranje-geel. *Rietganzen* met zeer donkere snavel werden door mij waargenomen in de Wilhelminapolder. Deze exemplaren zochten voedsel op een door regen zeer vochtige akker. De poten, dus mogelijk ook de snavels, waren duidelijk besmeurd, zodat voorzichtigheid ten aanzien van de snavelkleur geboden blijft.

KOLGANS

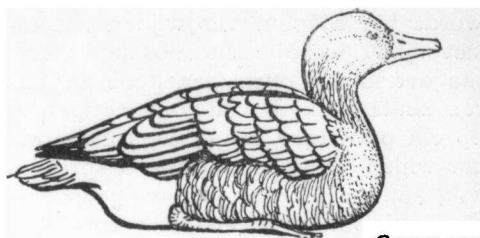
Deze soort werd in vrij grote aantallen gezien (500—750 ex.) ten zuiden van het Hollands Diep. Een rustig gelegen wei werd, getuige de talrijke uitwerpselen, veel door de ganzen bezocht. Ook lagen op deze wei veel ruiveren. Op grasplaatsen van *grauwe ganzen* werden in maart nooit veren aangetroffen. In „The Handbook of British Birds” deel III wordt inderdaad voor de *kolgans* een gedeeltelijke rui vermeld voor februari en maart. Mogelijk is dit een wat verlate winterrui. De waarnemingsdatum voor ons geval was 23 februari. De veren lagen daar kennelijk pas zeer kort. De laatste *kolganzen* werden in dit gebied op 2 maart gezien.

GRAUWE GANS

Deze soort werd in vrij groot aantal waargenomen op een vijftal data, tussen 3 maart en 6 april, steeds in het gebied ten zuiden van het Hollands Diep.

Op 2 maart waren zeker al 750 vogels aanwezig. Op enkele andere data werden veel minder ganzen waargenomen, maar dat was waarschijnlijk een gevolg van het slechte weer. Aangenomen kan worden, dat hier regelmatig 250—750 *grauwe ganzen* aanwezig waren.

Deze soort toonde zich in het verloop

Grauwe gans

van een waarnemingsdag weinig mobiel. Vaak hielden de ganzen zich een groot deel van de dag op in de buitendijkse rietvelden langs het Hollands Diep. Ook werden enkele keren veel ganzen gezien op een dijk en in een daarvoor liggende lagune. Ook in enkele omliggende weilanden werden grote troepen ganzen waargenomen.

Op een zeker moment gingen ganzen, die reeds urenlang in de rietvelden hadden doorgebracht, zich verplaatsen naar een van de andere terreinen. Deze verplaatsing geschiedde meestal in kleine groepjes. Op 6 april waren het vooral groepjes van 2—5 vogels. Enkele weken daarvoor waren de meeste groepjes iets groter. Het is niet onmogelijk dat de kleine groepjes uit één familie bestonden. Aangezien er enige reden was om aan te nemen, dat de ganzen er een vaste dagindeling op na hielden, werd gelet op de tijd van waarnemen en op het getij. Uit het verzamelde materiaal blijkt echter nog geen correlatie tussen verblijfplaats en getij of uur van de dag.

Zowel bij hoog- als bij laagwater konden de ganzen zich in het rietland ophouden, in het laatste geval vaak op de modderbanken. Hetzelfde geldt natuurlijk voor de weiden. Een aantal weilanden en een dijk dienden de vogels als graas- en rustplaats. Deze terreinen werden afwisselend door een grote troep ganzen als zodanig gebruikt. De ene dag kon men ze hier, de volgende dag weer elders aantreffen. Omwonenden bevestigden dit.

Interessant was zeker, dat op 2 maart onder zeer gunstige omstandigheden zowel de westelijke als de oostelijke vorm van de *grauwe gans* konden worden vastgesteld. De westelijke vorm heeft een oranje, de oostelijke een rose snavel. Bij deze onderscheiding blijft, evenals in het geval van de vormen van de *rietgans*, voorzichtigheid geboden. Het beste kan men de snavelkleur vergelijken met

die van de poten, die in beide gevallen rose is. Komt de kleur van de snavel ongeveer overeen met die van de poten, dan hebben we met de oostelijke vorm te doen. Kwantitatieve gegevens konden nog niet worden verkregen, aangezien alleen de exemplaren die van zeer nabij bekeken kunnen worden, met zekerheid zijn te onderscheiden.

Na 2 maart werden alleen nog ganzen met oranje snavel gezien, dus behorend tot de westelijke vorm.

Bovenstaande gegevens zijn zeer summier. Om tot grotere volledigheid te komen zou ik graag een beroep doen op andere vogelliefhebbers. Mijn belangstelling gaat uit naar waarnemingen van alle hier voorkomende soorten ganzen. De volgende punten zouden hierbij aan de orde kunnen komen:

1. gegevens over aantallen in de komende en voorgaande winters;
2. gebieden waar ganzen geregeld worden gezien, hetzij doortrekkend, hetzij overwinterend. Dit geldt vooral ook voor Noord-Nederland;
3. opgaven van het landschap, waarin de ganzen worden aangetroffen; dus: rietveld, weide, akker (zo mogelijk met vermelding van het gewas), alsmede gegevens over het voedsel en de wijze van fourageren;
4. eventuele gegevens over dagindeling bij de verschillende soorten;
5. het voorkomen van de subspecies van *grauwe gans*, *rietgans* en *rotgans*.

Waarnemingen worden graag ingewacht op mijn adres: Watergangseweg 38, Amsterdam-N. Mr. T. Lebret wil ik hier reeds bedanken voor een aantal waardevolle gegevens, die hij mij verstrekte.

(De resultaten van dit onderzoek zullen, na publikatie, aan de medewerkers worden toegezonden. Terwille van de bescherming zullen bij publikatie géén nauwkeurige plaatsaanduidingen worden vermeld.)

Grauwe gans

Dr. E. v. KOERSVELD OVERLEDEN

Eigenlijk nog niet eens geheel hersteld van een ongeval met zijn auto, waarbij hij zeer zware verwondingen opliep, is dr. E. van Koersveld op 24 juni j.l. opnieuw het slachtoffer geworden van een verkeersongeval. In zijn woonplaats Den Haag werd hij aangerezen door een tram, en nog dezelfde dag is hij, pas 39 jaar oud, in een ziekenhuis aan zijn verwondingen bezweken.

In Bertus van Koersveld verliest de vogelkunde in Nederland een toegewijd beoefenaar, wiens arbeid zich kenmerkte door originaliteit van aanpak, grondigheid en nauwgezetheid. Nadat hij zijn studie te Utrecht had voltooid, was hij als ornitholoog verbonden aan de Plantenziektenkundige Dienst te Wageningen, vanwaar hij enige jaren geleden overging naar de afdeling Jacht, Wild- en Vogelschade van het ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Hij was voorts o.a. lid van het bestuur van de afdeling Nederlandse Ornithologische Vereniging van de N.O.U. en van de Faunabeschermingscommissie.

Wij hopen in de gelegenheid te zijn de verdiensten van dr. Van Koersveld voor de ornithologie in Nederland in een volgend nummer uitvoeriger te behandelen. Moge de gedachte, dat zeer velen met hen rouwen, zijn weduwe en kinderen steunen.

K. Z.

Looking at Birds

Op dinsdag 9 april j.l. opende Peter Scott met een charmante toespraak een tentoonstelling in Kodak House in het hart van Londen, van ruim honderd sublieme foto's van Eric Hosking. De tentoonstelling, die van 10—18 en van 23—27 april in Londen te zien was en thans door „de provincie” reist, wordt gehouden onder auspiciën van de British Trust for Ornithology, de Royal Society for the Protection of Birds en de Wildfowl Trust, die gezamenlijk delen in de opbrengst van de verkoop van de fraai geïllustreerde catalogus.

De kwaliteit van de foto's van Hosking is voldoende bekend om er hierover te hoeven uitweiden. Voor de tentoonstelling is een selectie gemaakt, die een voortreffelijke indruk geeft van Hosking's meesterschap. Ongetwijfeld vormt deze tentoonstelling, die zich te Londen in een zeer druk bezoek mocht verheugen, een uitstekende propaganda voor de vogelarij. De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels voert besprekingen met Kodak over de mogelijkheden voor een Europese toernee van de foto's.